

การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

The Development of Supervision Model in School Under the Office of Primary Education Sakon Nakhon Area 1

ลำรองชัย สามเมือง* รศ.ดร.ปรีชา วิหคโต** รศ.ดร.จิตตินันท์ ชะเนตียง**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 3) การสร้างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 และ 4) การประเมินรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ 1) เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 54 เล่ม 2) ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายในและครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 118

โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวม 354 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 21 คน เลือกมาแบบเจาะจง ด้วย Snowball Sampling เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ได้รูปแบบการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน 27 กิจกรรม ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน มีจำนวน 8 กิจกรรม ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์การนิเทศภายในโรงเรียน มีจำนวน 7 กิจกรรม ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน มีจำนวน 7 กิจกรรม และ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน มีจำนวน 5 กิจกรรม

*นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

**อาจารย์ที่ปรึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนา, รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 1

Abstract

The study was designed to develop the supervision model in schools under the office of primary education Sakon Nakhon area 1. The methodology of the study consisted of four steps: 1) set up the conceptual frame work on internal supervision; 2) analyzing the documents concerning facing educational problem and the need of internal supervision model; 3) constructing the internal supervision model; 4) evaluating the model of internal supervision model.

The study sample for the study was comprised of 354 school teacher and administrators. The 21 experts on internal supervision were purposive selected by snowball technique. The instrument used in collecting the data was a rating scaled questionnaire and in depth interview. The analysis of the data was accomplished by percentage, mean, and standard deviation. The median and interquartile range were also computed to test the opinions of respondents.

Based on the findings of the study, it was concluded that: The development of internal supervision model in schools under the office of primary education Sakon Nakhon area 1 consisted of four steps, 27 factors as follows:

1) Set up an internal supervision plan which consisted of eight activities. 2) Set up an internal supervision in organization which consisted of seven factors. 3) Set up the practical

supervision which consisted of seven factors. 4) Evaluating an internal supervision model which consisted of five factors.

Keywords: Development, Supervision model in school, Office of primary education Sakon Nakhon Area 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา จึงกำหนดไว้ในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษาให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ในมาตรา 22 คือ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพและมาตรา 24 คือ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) การจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตลอดเวลาทุก

สถานที่ที่มีการประสานงานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน ทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคุมไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย และ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 13-15)

นอกจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีที่มาและความสำคัญจากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภา วันอังคารที่ 23 สิงหาคม 2554 4 ข้อ 4 นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต 4.1 นโยบายการศึกษา 4.1.1 เร่งพัฒนาคุณภาพ การศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย อันประกอบด้วย การยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติที่บรรจุความรู้ที่ก้าวหน้าและได้มาตรฐานทั้งความรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอ่าน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนภาษา ต่างประเทศและภาษาถิ่น จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมกับมาตรฐานสากล บนความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับขึ้นโดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ ขจัดความไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย จัดให้มีครูดีเพียงพอในทุกห้องเรียน ให้มีโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาคุณภาพสูงในทุกพื้นที่ (ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร. 2554: 26)

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานภายในโรงเรียน ที่จะพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารเป็นผู้จัดให้มีการพัฒนาบุคลากร ให้ผู้สอนมีความรู้ความสามารถ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการนิเทศภายในต้องตั้งอยู่บนหลักการด้านวิชาการ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งด้านความคิดเห็นและการกระทำ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครู มีประสิทธิภาพความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของหลักสูตร สิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จในการพัฒนาครู คือ การนิเทศภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นการดำเนินการโดยสถานศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารและคณะครูร่วมมือกันค้นหาหรือสืบข้อมูลที่จะนำมาพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การนิเทศภายในจะทำให้ครูรู้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนของตนเอง และทำให้มีบรรยากาศการนิเทศเป็นกันเองรู้ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขได้ตรงจุด และสามารถติดตามผลได้ตลอดเวลา การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศในสถานศึกษาประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครู ที่ผู้บริหารมอบหมายดำเนินการ โดยใช้ภาวะผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจประสานงาน และใช้ศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยส่วนรวม กำหนดให้การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ถูกต้องและครบกระบวนการ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป และถือเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องหาทางแก้ไขและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ และเกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ผลงานของโรงเรียนเกิดจากการลงมือทำเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ครูมีพฤติกรรมที่สำคัญ (Best Practices)

เป็นการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ทุกคนรู้สึกประสบความสำเร็จเป็นระยะๆ อยู่เสมอและร่วมกันชื่นชมผลสำเร็จของงานที่ส่งผลต่อการเรียนรอบด้านของผู้เรียนให้ เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการศึกษา การนิเทศภายในมีหลายรูปแบบให้เลือกใช้ให้เหมาะสมที่จะสามารถพัฒนาสถานศึกษาได้ การที่จะเลือกรูปแบบใดก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา เป็นสำคัญ และต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 179 - 180)

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ อาจกล่าวได้ว่า รากฐานของการพัฒนาด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เริ่มต้นที่การพัฒนาทางการศึกษา หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ถ้าประเทศใดประชากรได้รับการศึกษาดี ประเทศนั้นก็จะมีประสิทธิผลสำเร็จ ในการพัฒนาทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการศึกษาในระดับประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักการให้เป็นการศึกษาพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็น และครองชีวิตอย่างสงบสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542: 15) รัฐจึงกำหนดนโยบายการส่งเสริมความเสมอภาคในการศึกษา โดยการพัฒนาคุณภาพให้ทัดเทียมกัน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค วิธีการหนึ่งก็คือ ปรับปรุงระบบการนิเทศภายในโรงเรียน โดยแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ อย่างชัดเจนว่าการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญในการดำเนินการด้านการนิเทศอย่างมีระบบ นำวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฯ ซึ่ง

มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พบว่า สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารในด้านวิชาการและช่วยให้งานพัฒนาคุณภาพนักเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็คือการรับรู้กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในวงการศึกษาว่า การดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน จะบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดีจึงจะสามารถดำเนินการนิเทศการศึกษาให้ เป็นไปตามขั้นตอน หรือกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งปัจจุบันได้มีการยอมรับกันทั่วไปว่า การนิเทศภายในโรงเรียนต้องเป็นกระบวนการทำงานของบุคคลหลายฝ่าย ที่พยายามดำเนินการโดยวิธีการต่าง ๆ อย่างมีลำดับขั้นตอน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษารัฐ เป้าหมาย

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานที่สำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการและการบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้ให้การนิเทศหรือผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียนและในการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้อันบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรจะต้องอาศัยการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระบวนการที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ในการบริหาร คือ การนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งต้องมีกระบวนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นผู้บริหารและครูต้องรู้สัทาง รู้หลักการ เทคนิคและวิธีการนิเทศ ติดตามงาน และจะต้องทำความเข้าใจเรื่อง การนิเทศการสอนให้ถ่องแท้ และพยายามปฏิบัติตามแนวทางการนิเทศอย่างเคร่งครัด (กรองทอง จิตเดชากุล.

2550: 1)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งเป็นการส่งเสริมความเจริญงอกงามในด้านการพัฒนางานวิชาการ พัฒนาคุณภาพของนักเรียน สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน หากมีการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนที่สอดคล้องเหมาะสม จะสามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ยังไม่มีรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนที่เหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. 2553: 25) หากไม่มีการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจังจะกลายเป็นปัญหาที่สำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาที่กำหนดไว้ได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวจะส่งผลให้การนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีคุณภาพและมีความก้าวหน้าทางวิชาการ และสามารถส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 วิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีดำเนินการในขั้นนี้ เป็นการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 54 เล่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสารและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 วิธีการดำเนินการ เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 176 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie, Robert V. and Daryle Morgan.1970) ได้ 118 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวม 354 คน กำหนดสัดส่วนแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน จำนวน 49 โรงเรียน ขนาดกลางมีนักเรียน 121 - 300 คน จำนวน 86 โรงเรียน ขนาดใหญ่ มีนักเรียน 301 คน ขึ้นไป จากนั้นได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนแต่ละขนาด โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 33 โรง ขนาดกลาง 58 โรง และขนาดใหญ่ 27 โรง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) การรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีส่งทางไปรษณีย์และจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเองบางส่วน การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ คือ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นที่ 3 การสร้างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร

เขต 1 วิธีดำเนินการ เป็นการสร้างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยใช้ข้อมูลจากชั้นที่ 1 - 2 และ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นโครงร่างของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 และจัดทำเป็น Deployment Flowchart ชั้นที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 วิธีดำเนินการ เป็นการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่พัฒนาขึ้น ประชากรคือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 21 คน เลือกมาแบบเจาะจง ด้วย Snowball Sampling เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 การรวบรวมข้อมูลใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) และการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า รูปแบบที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ คือ 1) การวางแผนการนิเทศการนิเทศภายในโรงเรียน 2) การจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน และ 4) การประเมินผล การนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม

ศึกษาสกลนคร เขต 1 ขั้นตอนทั้งหมดนี้จะสอดคล้องกับ วงจรคุณภาพแบบ PDCA หรือ Deming's Cycle ประกอบด้วย Plan-Do-Check-Act หมายถึง การวางแผน - ปฏิบัติ - ตรวจสอบ - ดำเนินการต่อ/ปรับปรุง การดำเนินกิจกรรมแบบ PDCA อย่างเป็นระบบ ให้ครบวงจรอย่างต่อเนื่อง หมุนเวียนไปเรื่อยๆอมส่งผล ทำให้การปฏิบัติการกิจการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัลลภ ดอกพรม (2547: 68) ที่ศึกษาเรื่องการปฏิบัติการกิจการนิเทศตามวงจรคุณภาพภายในโรงเรียนประถม ศึกษา จังหวัดนครปฐม พบว่า การปฏิบัติการกิจการนิเทศตามวงจรคุณภาพในโรงเรียนประถม ศึกษา โดยภาพรวมและทุกรายด้านและทุกด้านอยู่ในระดับมากทั้งนี้เนื่องเพราะการนิเทศถือได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งในสามกระบวนการตามทฤษฎีระบบอันได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศ ในกระบวนการบริหารเป็นภารกิจของผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอนเป็นภารกิจของครู ในขณะที่กระบวนการนิเทศเป็นภารกิจร่วมกันของผู้บริหารและครูที่ต้องรับผิดชอบดำเนินการเพื่อพัฒนาวิชาชีพด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การปรับพฤติกรรม การสอน และจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพและการพัฒนาตนเอง

สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ มีทั้งหมด 8 กิจกรรมซึ่งมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 40 ที่กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษาในรูปคณะกรรมการว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มีหน้าที่กำกับส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ นับเป็นโครงสร้างการบริหารในรูปแบบใหม่ ขั้นตอนการจัด

องค์กรนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่ามีความต้องการทั้งหมด 7 กิจกรรมซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ธร สุนทรายุทธ (2551: 223) สรุปไว้ว่าทีมงานจะมีผลต่อการทำงานบรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียนได้ดีกว่ากลุ่ม ทั้งนี้เพราะทีมงานมักจะทำงานที่เสริมกันและกันซึ่งต่างกับกลุ่มที่มีความหลากหลายทีมงานที่สำคัญได้แก่ คณะกรรมการ รับผิดชอบทำงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะที่ไม่ใช่งานประจำ คณะทำงาน ที่ตั้งขึ้นเพื่อทำงานเฉพาะกิจ นอกจากนี้ยังมีมีโครงการ และชมรม ชุมชมต่าง ๆ ในโรงเรียน ต่างก็มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ เพื่อการพัฒนาหรือทำงานด้านนั้น ๆ ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่ามีความต้องการทั้งหมด 7 กิจกรรม มีความสอดคล้องกับ เดเนียล ซี แมคคอลลัม (Daniel C. McCallum, 1856 อ้างถึงในเอกพร รักความสุข. 2554: 25) เสนอรายงานเรื่อง “Superintendent’s Report” ใน Annual Report of the New York and Erie Railroad Company for 1885. โดยกล่าวถึงหลักการการทำงานทั่วไป (General Principles) ในองค์การ 6 ประการ คือ 1) มีการแบ่งความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม 2) มอบหมายอำนาจความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน 3) มีวิธีการตรวจสอบว่า ได้ดำเนินการอย่างถูกต้อง 4) มีการรายงานข้อผิดพลาดทันที เพื่อสะดวกในการแก้ไขอย่างรวดเร็ว 5) มีวิธีการรายงานข้อผิดพลาดที่ไม่เป็นการประทบบผู้ปฏิบัติงานหรือทำให้เกิดความเสียหาย 6) มีระบบการรายงานที่สามารถบ่งชี้ให้เห็นผู้กระทำผิดได้ แม้ไม่สามารถตรวจสอบข้อผิดพลาดได้ทันที และขั้นตอนการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่ามีความต้องการ 5 กิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ อดุลย์ วงศ์ก้อม (2552: 242) กล่าวไว้ว่า การประเมินผลโครงการเป็นสิ่งที่จำเป็น เนื่องจากจะทำให้สามารถคาดคะเนได้ว่าโครงการนั้น หากนำไปปฏิบัติหรือนำไปปฏิบัติแล้วจะบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใดหรือในขณะที่ดำเนินโครงการและเสร็จสิ้นโครงการ ควร

ต้องปรับปรุงแก้ไขเรื่องใดบ้าง โครงการควรดำเนินการต่อไปหรือยกเลิก ในการประเมินผลโครงการนิเทศนั้น เพื่อให้ทราบว่าโครงการนิเทศนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ โดยทั่วไปการประเมินโครงการนิเทศเฉพาะสำหรับการนิเทศภายในโรงเรียนจะให้ความสำคัญกับการประเมินระหว่างดำเนินการและประเมินผลหลังจากที่เสร็จสิ้นโครงการแล้วเนื่องจากขั้นตอนดำเนินการ ได้มีส่วนร่วมกันคิดร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า โดยการวางแผนร่วมกันการประเมินระหว่างดำเนินการ เพื่อปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ ซึ่งจะอยู่ในขั้นตอนของการนิเทศโดยเฉพาะ จุดมุ่งหมายของการประเมินมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ดังนี้ 1) เพื่อพิจารณาคุณค่าและคาดคะเนคุณประโยชน์ของโครงการ 2) เพื่อเป็นการประเมินประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโครงการ 3) เพื่อเป็นการตรวจสอบ ติดตาม และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินโครงการ 4) เพื่อเป็นการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสีย หรือข้อจำกัดของโครงการ 5) เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ทั้ง 4 ขั้นตอน 27 กิจกรรม ผู้วิจัย ได้ให้กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง โดยการใช้ Snowball Sampling Technique เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ การรวบรวมข้อมูล ใช้ เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ในทุกขั้นตอนพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็น อยู่ในระดับเหมาะสมหรือสอดคล้องทุกคน ผลที่ได้รับ คือ รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบที่เหมาะสมและเป็นไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ควรนำรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ไปใช้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการนิเทศภายในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษานิเทศก์ ควรประสานความร่วมมือกับโรงเรียน เพื่อปรับปรุงรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้รูปแบบที่สามารถให้ความช่วยเหลือครู ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพ

1.3 คณะครูทุกคนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ควรตระหนักถึงการนิเทศภายในโรงเรียน ที่มีรูปแบบชัดเจนดังกล่าวโดยให้ความร่วมมือในการใช้รูปแบบ

การนิเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

2.2 ควรมีการการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในเป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

2.3 ควรนำรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ไปทดลองใช้ในโรงเรียนในเขตจังหวัดสกลนครอย่างทั่วถึง

บรรณานุกรม

- กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- จร สุนทรายุทธ. (2551). **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎีวิจัยและปฏิบัติทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร. (2554). **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- วัลลีย์ ดอกพรม. (2547). **การปฏิบัติภารกิจการนิเทศตามวงจรคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม**.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. (2553). **คู่มือยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**. สกลนคร:
ภูวิวิ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). **คู่มือการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิก.
- _____. (2544). **คู่มือการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- อดุลย์ วงศ์ก้อม. (2552). **รูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกพร รักความสุข. (2554). **Advanced Organization and Management Theory Second edition**.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30 (1970), 607-610.